

DOI: 10.33270/03243401.93
УДК 159.98

Психологічні особливості правоохоронної діяльності під час російської воєнної інтервенції

БОГУСЛАВСЬКА Вікторія*

аспірантка кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7142-0690>

Анотація. Метою статті є аналіз психологічних особливостей професійної діяльності поліцейських в умовах воєнного стану. Акцентовано на висвітленні можливих психологічних наслідків виконання посадових обов'язків під час російської воєнної інтервенції, що можуть бути прирівняні до професійної діяльності під час воєнного протистояння. Актуальність досліджуваної проблематики зумовлена поточною складною військово-політичною обстановкою в нашій державі, що поєднується з необхідністю забезпечення високої продуктивності та якості діяльності правоохоронної системи. Застосовано такі методи дослідження, як аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення інформації з наукових джерел. З-поміж основних результатів проведеного теоретичного дослідження виокремлено такі: 1) сформульовано авторське визначення професійної діяльності; 2) визначено сукупність характеристик правоохоронної діяльності в мирний час і в період воєнного стану; 3) виокремлено психологічні наслідки правоохоронної діяльності в напружених умовах ворожої воєнної інтервенції. Будь-яку професійну діяльність визначено як різновид кваліфікованої та затребуваної в суспільстві діяльності, що потребує відповідної підготовки, а також супроводжується інтенсивним напруженням фізичних і розумових сил у процесі виконання, дає змогу реалізувати знання, уміння, навички та здібності працівника, є джерелом його морального та матеріального добробуту. Встановлено, що професійна діяльність правоохоронця вирізняється високим ступенем соціальної відповідальності, консервативністю ціннісних орієнтацій, жорсткою регламентацією умов її здійснення, входженням працівника в уже сформовану організаційну структуру, у межах якої він має підпорядковуватися вже формалізованим нормам і правилам діяльності, дотримуватися вимог законодавства. Визначено, що правоохоронна діяльність як у мирний, так і у воєнний час завжди пов'язана з ризиком для життя та здоров'я. Однак у воєнний час їй притаманні вищий рівень стресогенності, значний потенціал психологічної травматизації, що негативно позначається на перебігу пізнавальних психічних процесів і загальному психоемоційному стані працівника. Тривала робота в таких умовах може призвести до трансформації особистості правоохоронця. Практична цінність здійсненого дослідження полягає в можливості розроблення дієвих заходів психологічної допомоги для поліцейських, а також визначення індивідуально-психологічних рис, що мають бути сформовані в поліціантів для ефективного виконання посадових обов'язків в умовах воєнного стану.

Ключові слова: правоохоронна діяльність; особистісний ресурс; стресостійкість; психологічна готовність; екстремальні умови; воєнний стан.

Історія статті:

Отримано: 05.02.2024
Переглянуто: 08.03.2024
Прийнято: 04.04.2024

Рекомендоване посилання:

Богуславська В. Психологічні особливості правоохоронної діяльності під час російської воєнної інтервенції. *Юридична психологія*. 2024. № 1 (34). С. 93–100. doi: 10.33270/03243401.93.

* Відповідальний автор

Вступ

Умови воєнного стану спричинили виникнення нової реальності, яку можна схарактеризувати термінами непересічного ризику та загрози для життя і здоров'я громадян. Очевидно, що активні воєнні дії та їх руйнівні наслідки примушують страждати як цивільних людей, так і працівників силових структур, що продовжують виконувати свій професійний обов'язок за надскладних обставин.

Успішне виконання поліцейськими професійних обов'язків в умовах воєнного часу залежить від наявного в них психофізіологічного й особистісного потенціалу, зокрема емоційної стійкості та витривалості. Тому в екстремальних умовах нашого сьогодення увага науковців зосереджена на суто психологічних ресурсах, які забезпечують можливість швидкого відновлення оптимального функціонального стану й когнітивного функціонування після перебування в умовах безпосередньої загрози життю та здоров'ю, можливість зберігати самовладання та керованість поведінки в екстремальній ситуації, що є значущими психологічними чинниками професійної ефективності правоохоронців. Важливим є всебічний аналіз психологічних наслідків виконання професійних обов'язків в умовах ворожої воєнної інтервенції. Очевидним є те, що робота поліцейських після початку російського вторгнення значно ускладнилася, тож необхідним є формування в них специфічних професійних навичок, залучення більшої кількості психологічних особистісних ресурсів.

Перебування людини в умовах перманентної загрози призводить до розвитку психогенних розладів, що характеризуються гостротою та інтенсивністю перебігу: посттравматичні стресові розлади, панічні атаки, яскраво виражені реакції горя та відчаю, психосоматичні розлади, тривожно-фобічні й депресивні стани тощо (Dziuba, 2012; Kalischuk, 2022; Kuchmanych, & Moroz, 2017; Maksym, & Riabovol, 2022). Глибоке розуміння психологічних наслідків правоохоронної діяльності в екстремальних умовах військового протистояння дасть змогу розробити систему дієвих заходів психологічного супроводу, підтримки та реабілітації поліцейських.

Огляд літератури

Психологічні аспекти правоохоронної діяльності висвітлено в працях зарубіжних і вітчизняних науковців. Зокрема, досліджували психологічні характеристики, а також загальні психологічні детермінанти, складові та механізми діяльності працівників національної поліції (Aleksandrov, 2016; Androsiuk, 2019; Green, & Gates, 2014; Shafer, 1997), інтегральні професійно-психологічні якості поліцейських (Androsiuk, 2019; Tsilmak, & Lefterov, 2020), воєнний стан як чинник особистісних трансформацій поліцейських (Budanova,

2023), особливості впливу умов правоохоронної діяльності на емоційну сферу поліцейських (Halych, 2021), психологічні аспекти й де термінанти індивідуального стилю діяльності поліцейських (Yevtushenko, 2019), шляхи забезпечення психологічного та професійного здоров'я правоохоронців (Zhdanova, 2015), юридичні аспекти діяльності органів правопорядку в мирний час та під час воєнного стану (Kovaliv, & Ivakha, 2015; Turbal, & Shpytalenko, 2022; Pagon, Virjent-Novak, Djuric, & Lobnikar, 1996; Foster, & Bailey, 2010; Greene, 2014), психологічні складові стресостійкості поліцейських як важливої детермінанти їх професійної ефективності (Kohut, 2019), вплив екстремальних умов здійснення професійної діяльності в силових структурах на психоемоційний стан суб'єктів праці (Afanasieva, 2018; Lazorenko, 2013), психологічні чинники загибелі та поранень правоохоронців (Lefterov, & Timchenko, 2002), психологічну готовність правоохоронців до службової діяльності та психологічні аспекти їх підготовки до неї (Penkova, 2015; Bryant, Cockcroft, Tong, & Wood, 2014; Ryan, 1994). Р. Мурті, Р. Лакшмінараяна (2006), а також висвітлено наслідки війни для психічного здоров'я.

Необхідно зауважити, що в процесі суспільно-історичного розвитку людство опанувало значну кількість різновидів діяльності, а кінцевою метою окремих із них не завжди є створення певного продукту. Прикладом є правоохоронна діяльність, що не передбачає створення певного матеріального або духовного продукту. У ширшому контексті розуміння правоохоронної діяльності можна висвітлити через елементи створення духовного продукту у вигляді, наприклад, законодавчої бази правоохоронної діяльності, документально викладених і зафіксованих алгоритмів роботи на різних посадах, пов'язаних з правоохоронною діяльністю. Однак на виконавчому рівні кінцевим продуктом правоохоронної діяльності є недопущення та розкриття злочинів, захист громадян забезпечення законності й порядку функціонування держави, що не можна вважати певним продуктом. Тому варто запропонувати ширше визначення професійної діяльності, яку можна тлумачити як будь-який вид кваліфікованої та затребуваної в суспільстві діяльності, що передбачає відповідну підготовку з боку її виконавця, інтенсивного напруження фізичних і розумових сил, дає змогу цілком реалізувати знання, уміння, навички та здібності працівника, а також є умовою його морального й матеріального добробуту.

О. Бондаренко (2020) зазначає, що професійна діяльність працівника силових структур є складним системним утворенням, у якому представлено кілька самостійних видів діяльності, що мають низку спільних рис. Усі вони соціально організовані й стандартизовані. На думку Ю. Медвідь (2018), це означає, що для кожного окремого працівника силового органу залучення

до цього виду діяльності завжди пов'язано з входженням в уже сформовану організаційну структуру, у межах якої він має дотримуватися вже формалізованих норм і правил діяльності.

Професійна діяльність працівника правоохоронних органів характеризується високим ступенем соціальної відповідальності, консервативністю ціннісних орієнтацій, жорсткою регламентацією умов її здійснення. У такому професійному середовищі підвищується роль соціально зумовлених характеристик та умов діяльності (Bondarenko, 2020). З цього випливає, що опанування професії поліцейського – це не тільки вміння ефективно виконувати посадові обов'язки, а й прийняття ним відповідного способу життя, способу мислення, системи норм і цінностей.

Зарубіжні психологи виокремили низку специфічних психологічних особливостей професійної діяльності працівників правоохоронних органів (Bryant, Cockcroft, Tong, & Wood, 2014):

1. Нагальний ризик для життя і здоров'я правоохоронців та інших людей.

2. Правове регулювання діяльності – правоохоронці повинні діяти в суворій відповідності нормативно-правовим документам. Будь-яке неналежне виконання або невиконання посадових обов'язків є порушенням законодавства. Тому відповідальність є однією з найважливіших професійних рис.

3. Постійне спілкування з людьми різного віку, різних професій, статусу й посад у процесі профілактичних, слідчих, оперативно-розшукових заходів – правоохоронці повинні мати психологічні знання, зокрема, знати психологічні основи спілкування, бути комунікабельними, емоційно стійкими, а також уміти слухати й висловлювати власні думки.

4. Наявність авторитету – правоохоронці мають право за нагальної необхідності вторгтися в приватне життя інших людей, проникати в їх житло, дізнаватися інформацію, яку часто приховують від довоколишніх, обмежувати в певних випадках свободу громадян. Звідси й вимога – законно користуватися наданою владою, мати морально-психологічну стійкість.

5. Переважно пізнавально-розумовий характер професійної діяльності – доводиться вибудовувати різні варіанти роботи та взаємодії, планувати оперативну й службову діяльність і роботу загалом, організовувати їх виконання відповідно до розроблених схем, алгоритмів та рішень.

6. Перевантаження в роботі і брак часу – ненормований робочий день, необхідність дотримання процедурних та інших термінів, оформлення значної кількості документів, розгляд звернень громадян, вирішення конфліктних ситуацій, вплив різних стресорів, прями зіткнення з виявами людського горя, значні фізичні і психічні навантаження – під впливом цього працівник

постійно перебуває в напруженому стані, що вимагає від нього наявності такої риси, як стресостійкість.

7. Стрімка протидія зацікавлених осіб у процесі розслідування та розкриття злочинів – необхідність попередження та подолання цієї протидії спричиняє хронічний стрес, вимагає постійних емоційних і вольових зусиль, розумових навантажень.

Матеріали та методи

Мета статті полягає в тому, щоб схарактеризувати специфіку професійної діяльності поліцейських в умовах воєнного стану, спричиненого російською воєнною інтервенцією. Для її реалізації здійснено всебічний теоретичний аналіз останніх публікацій та досліджень, що стосуються відповідної наукової проблематики. З метою досягнення поставленої мети використовували такі методи дослідження: 1) аналіз наукової джерельної бази, у якій висвітлено проблематику професійної діяльності в екстремальних і стресогенних умовах; 2) порівняння сукупності характеристик правоохоронної діяльності в різних умовах; 3) ґрунтовний синтез індикаторів психоемоційного напруження під час виконання професійних обов'язків; 4) узагальнення масиву емпіричних даних, отриманого різними дослідниками за результатами вивчення відповідної наукової проблематики. Отже, у процесі наукової розвідки було використано комплекс теоретичних методів дослідження: аналіз, синтез, порівняння, систематизація та узагальнення інформації з наукових джерел.

Теоретико-методологічну основу дослідження формують: уявлення про психологічний базис і забезпечення професійної діяльності, особливості функціонування психічного апарату людини під час виконання професійних обов'язків (І. Бех, С. Максименко, Х. Мизел, К. Чарнецькі); уявлення про основи побудови суб'єктивної моделі реальності в умовах воєнного часу (С. Каліщук, 2022); концепція психотравматичної події та психологічної травми (Е. Вілінг, Л. Дваньєн, Н. Лозинська, Е. Морган, М. Мюллер, Т. Рябовол, О. Туриніна, Дж. Хаббард тощо); моделі виникнення емоційних розладів (Р. Лазарус, Л. Сокол, Л. Фестінгер, М. Фокс тощо).

Результати й обговорення

За результатами здійсненого аналізу можна стверджувати, що російська воєнна агресія деструктивно впливає на психоемоційний стан правоохоронців, що може знижувати результативність їх професійної діяльності. Необхідно зазначити, що оскільки правоохоронна діяльність навіть у мирний час завжди пов'язана з ризиком для життя та здоров'я, характеризується високим ступенем стресогенності, значним потенціалом психологічної травматизації, її реалізація в умовах

воєнного часу загострює та значно посилює ці її феноменологічні характеристики. Зокрема, М. Буданова (2023) зазначає, що воєнні дії негативно позначаються на життєдіяльності та професійному просторі правоохоронців, призводять до деструктивних змін його особистісних властивостей, видозмінює звичні форми та способи поведінки, позначається на характері соціальної взаємодії.

Професійна діяльність поліцейських в умовах широкомасштабного російського вторгнення є діяльністю в особливих умовах і такою, що виходить за межі звичайних умов праці (Kovaliv, & Ivakha, 2015). Працівники правоохоронних органів вимушені пристосовуватися до таких соціально-економічних і політичних умов, як зростання соціального напруження в суспільстві, висока ймовірність виявів екстремізму та навіть тероризму, ускладнення криміногенної обстановки в країні. Зрештою це призводить до істотного збільшення кількості помилок у професійній діяльності, фактів порушення правоохоронцями закону та службової дисципліни. Водночас наявність безпосередньої загрози національній безпеці, зумовленій воєнною інтервенцією чужої країни посилює патріотичні почуття та відповідальність поліціантів, що позитивно позначається на результативності оперативної-слідчої діяльності, сприяє зниженню рівня корупції (Turbal, & Shpytalenko, 2022).

Діяльність правоохоронців під час воєнного стану здійснюється в посиленому режимі, що зумовлено необхідністю забезпечення діяльності блокувань, активізацією роботи щодо перевірки документів і транспортних засобів, проведення заходів з евакуації населення, проведення пошукової та розслідувальної роботи, спрямованої на боротьбу з диверсантами, а також протидії мародерству (Kovaliv, & Ivakha, 2015; Turbal, & Shpytalenko, 2022).

Н. Пенькова (2015) виокремлює загальні психологічні особливості професійної діяльності в силових структурах в умовах воєнного часу:

- вагома суспільно-політична значущість службово-бойових завдань, які виконують працівники силових структур;

- постійна необхідність володіння суспільно-політичною, службово-бойовою, оперативною обстановкою в регіоні зіткнення та країні загалом, постійна аналітична робота;

- високий рівень колективної та особистої відповідальності за успішне виконання службово-бойових завдань;

- раптовість, новизна, незвичайність службово-бойової обстановки;

- значні психологічні складнощі та ризик на шляху реалізації службово-бойових завдань;

- висока ціна помилок та їхніх наслідків під час виконання службово-бойових завдань;

- психологічна готовність особового складу до негайного застосування спеціальних засобів,

- зброї за призначенням у разі ускладнення обстановки;

- ризик, реальна загроза психологічній безпеці, життю і здоров'ю працівників та їх родинам з боку злочинців, злочинних груп і сил, що протидіють;

- перешкоди та природні особливості (шум, спека або холод, темрява тощо), дефіцит часу, висока інтенсивність навантажень, інтенсивна дія чинників, які травмують психіку;

- тривале очікування можливих раптових ускладнень службово-бойової обстановки, що потребує постійної пильності та психологічної готовності;

- одноманітність і монотонність психологічних подразників протягом тривалого часу виконання службово-бойових завдань;

- напруженість відносин із противником, активна протидія під час бойових зіткнень;

- необхідність попередження, розкриття злочинів, учинених противником;

- порушення фізіологічного ритму функціонування психіки військовослужбовців, що зумовлено специфікою виконання службово-бойових завдань.

Професійну діяльність правоохоронців можна ототожнити з професійною діяльністю в екстремальних умовах. Н. Афанасьева (2018) зазначає, що діяльності в екстремальних умовах притаманні висока складність, специфічні комунікативні зв'язки та структура, інтенсивна дія зовнішніх і внутрішніх стрес-чинників, а також специфічні функціональні стани людини, які можуть спричинити деструктивні зміни у психіці. Ця дослідниця виокремлює низку характеристик професійної діяльності в екстремальних умовах: 1) активність – зумовлена внутрішніми установками професіонала; 2) ступінь підготовленості до діяльності – визначається рівнем професійної підготовки поліцейського; 3) тривалість – вплив чинників екстремальних умов діяльності, що є доволі тривалими; 4) усвідомленість і контроль поведінки; 5) планомірність – виникнення екстремальних ситуацій та екстремальних чинників є очікуваними; 6) пригнічення інстинкту самозбереження – фахівець керується максимальним виконанням професійних обов'язків, навіть якщо це може вартувати йому життя.

О. Лазоренко (2013) виокремив такі категорії факторів екстремальності: брак необхідних даних для прийняття рішення; реальна чи ймовірна загроза для життя та здоров'я; дефіцит часу; неясність обстановки; фізичне і психічне перенавантаження; кризи; динамічні зміни в ситуації; конфлікти; небезпеки; стреси з вагомою втратою сил; раптовий перехід від монотонної діяльності до динамічної; значне підвищення вимог до суб'єкта діяльності. Дослідник зазначає, що більшість цих факторів одночасно впливають на працівника. Поліцейські постійно зазнають впливу фактору ризику та часто змушені виконувати професійні обов'язки в умовах

недостатньої поінформованості, дефіциту часу та високої відповідальності за результати своєї праці.

Вплив на працівників екстремальних чинників, зумовлюючи підвищений рівень професійного стресу, призводить до широкого спектру психологічних наслідків, серед яких виокремлюють первинні, вторинні і третинні наслідки. Первинні наслідки є різноманітні дисфоричні психоемоційні стани, зокрема емоційний стрес, стан втоми і перевтоми, гострі стресові розлади, психоневротичні реакції тощо. Яскравість їх вираженості залежить від індивідуально-психологічних особливостей поліцейських, зокрема від їх емоційної стабільності, стресостійкості, навичок емоційної саморегуляції.

Вторинні наслідки виникають як наслідок неадекватних або неуспішних спроб подолання дезадаптивних станів, а також несвоечасності або відсутності якісних й ефективних психокорекційних заходів, недостатньої психологічної підтримки з боку референтного соціального оточення (сім'я, колеги, близькі друзі). Серед вторинних наслідків виокремлюють: зловживання алкоголем або іншими психоактивними речовинами, зниження працездатності, хронічні депресивні стани, синдром емоційного вигорання та професійної деформації, посттравматичні стресові розлади, підвищену агресивність й аутоагресивну поведінку (Afanasieva, 2018; Volnova, 2017).

Третинні наслідки поєднують комплекс соціально-психологічних (зокрема сімейних) та організаційних явищ, що відображають загальне зниження якості й ефективності функціонування

працівника (Афанасьева, 2018). Ідеться про передчасне звільнення зі служби, дисциплінарні порушення, сімейні проблеми, соціальну апатію та песимізм, зниження рівня задоволеності службою, підвищену конфліктність, а також підвищену ймовірність саморуйнівної поведінки.

Висновки

На підставі характеристики особливостей діяльності працівників поліції в умовах воєнного стану, зокрема актуальних завдань і змісту діяльності, доходимо висновку, що вона кардинально відрізняється від правоохоронної діяльності в мирний час і пов'язана зі значною кількістю небезпек, що дає змогу кваліфікувати її як діяльність в екстремальних умовах. Перебування правоохоронців в обстановці, максимально наближеній до бойової, має значущі психологічні наслідки, може призводити до виникнення посттравматичного стресового розладу. Водночас частина поліцейських знаходять у собі внутрішні ресурси для подолання таких негативних наслідків екстремального досвіду, іншим притаманні виражені вияви дезадаптації. Вочевидь, така відмінність зумовлена різними рівнями стресостійкості й особистісної готовності до ускладнених умов професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень можуть бути спрямовані на конкретизацію та побудову моделі індивідуально-психологічних характеристик і властивостей поліцейських, що надають можливість їм ефективно виконувати професійні обов'язки в умовах воєнного стану.

References

- [1] Afanasieva, N.Ye. (2018). *Psychology of consulting specialists of an extreme profile of activity* (Doctoral dissertation, Kyiv, Ukraine).
- [2] Aleksandrov, D.O. (2016). General psychological characteristics of the professional activity of a national police officer. *Legal psychology*, 1(18), 129-139. Retrieved from <https://psychped.naiu.kiev.ua/index.php/psychped/article/view/456>.
- [3] Androsiuk, V.H. (2019). Methodological foundation of professionography in the National Police of Ukraine in modern conditions. *Legal psychology*, 2(25), 16-22. doi: 10.33270/03192502.16.
- [4] Bondarenko, O.V. (2020). The essence, content, structure of professional readiness of future officers of the Armed Forces of Ukraine to ensure the educational process of military lyceums as a pedagogical problem. *Theory and methodology of professional education*, 23(1), 77-81. doi: 10.32843/2663-6085/2020/23-1.17.
- [5] Bryant, R., Cockcroft, T., Tong, S., & Wood, D. (2014). Police training and education; past, present and future. *Brown J. The Future of Policing* (pp. 383-397). Abingdon, UK: Routledge. doi: 10.4324/9780203435946.
- [6] Budanova, M. (2023). Martial law and possible transformations of the policeman's personality. *Legal psychology*, 1(32), 79-85. doi: 10.33270/03233201.79.
- [7] Dziuba, T.M. (2012). A psychotraumatic situation in a person's life: content, features, consequences. *Actual problems of psychology*, XII(15), II, 113-120. Retrieved from <http://appsychology.org.ua/data/jrn/v12/i15/ii/17.pdf>.
- [8] Foster, J., & Bailey, S. (2010). Joining forces: maximizing ways of making a difference in policing. *A Journal of Policy and Practice*, 4(2), 95-103. doi: 10.1093/police/paq007.

- [9] Green, T., & Gates, A. (2014). Understanding the process of professionalisation in the police organisation. *The Police Journal*, 87(2), 75-91. doi: 10.1350/pojo.2014.87.2.662.
- [10] Greene, J. (2014). New directions in policing: balancing prediction and meaning in police research. *Justice Quarterly*, 31(2), 193-228. doi: 10.1080/07418825.2013.840389.
- [11] Halych, M. (2021). Peculiarities of influence of conditions of professional activity of policemen on emotional sphere of personality. *Legal psychology*, 2(29), 44-52. doi: 10.33270/03212902.44.
- [12] Kalischuk, S. (2022). Basics of a realistic correlation of a psychologist-consultant with the world in conditions of war. *Scientific notes of TNU named after V. I. Vernadskyi*, 33(72), 2, 79-86. doi: 10.32838/2709-3093/2022.2/13.
- [13] Kohut, O.O. (2019). Structural analysis of psychological components of stress resistance of patrol policemen. *Donbas Legal Journal*, 2, 158-164. doi: 10.32366/2523-4269-2019-67-2-158-164.
- [14] Kovaliv, M.V., & Ivakha, V.O. (2015). Activities of internal affairs bodies under martial law. *Bulletin of the Lviv Polytechnic National University*, 813, 245-250. Retrieved from <http://science2016.lp.edu.ua/uk/visn-nac-univ-lviv-politeh-ser-urid-nauki-2016/diyalnist-organiv-vnutrishnih-sprav-v-umovah>.
- [15] Kuchmanyh, I.M., & Moroz, R.A. (2017). The psychological mechanism of the occurrence and functioning of the psychological trauma of the individual. *Problems of modern psychology*, 36, 146-159. doi: 10.32626/2227-6246.2017-36.%25p.
- [16] Lazorenko, O.V. (2013). Psychological analysis of extreme conditions of border service. *Problems of modern psychology*, 21, 305-315. doi: 10.32626/2227-6246.2013-21.%25p.
- [17] Lefterov, V.O., & Timchenko, O.V. (2002). *Psychological determinants of death and injuries of employees of internal affairs bodies*. Donetsk: DIVS MVS Ukrainy.
- [18] Maksym, O.V., & Riabovol, T.A. (2022). Primary psychological assistance to victims of war as prevention of further mental disorders. In *Modern directions of scientific research development: materials of the 12th International scientific and practical conference* (pp. 540-545). Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/733334/1/Максим.pdf>.
- [19] Medvid, Yu.I. (2018). Determination of the nature and structure of readiness of future reserve officers for service combat activity. *Scientific Notes of the Department of Pedagogy of V.N. Karazin Kharkiv National University*, 43, 218-235.
- [20] Murthy, R.S., & Lakshminarayana, R. (2006). Mental health consequences of war: a brief review of research findings. *World psychiatry: official journal of the World Psychiatric Association (WPA)*, 5(1), 25-30. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/7025086_Mental_health_consequences_of_war_A_brief_review_of_research_findings.
- [21] Pagon, M., Virjent-Novak, B., Djuric, M., & Lobnikar, B. (1996). *Policing in Central and Eastern Europe: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West*. Slovenia: College of Police and Security Studies. Retrieved from <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/policing-central-and-eastern-europe-comparing-firsthand-knowledge>.
- [22] Penkova, N.Ye. (2015). *Psychological readiness of servicemen of the National Guard of Ukraine for service-combat activities in the process of conducting an anti-terrorist operation* (Doctoral dissertation, Kharkiv, Ukraine).
- [23] Ryan, P.J. (1994). *The Future of Police Training*. Bramshill. National Police Training.
- [24] Shafer, K.H. (1997). High-Performance Policing for the 21st Century. *The Police Chief*, 2, 19. Retrieved from <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/high-performance-policing-21st-century>.
- [25] Tsilmak, O., & Lefterov, V. (2020). Discipline as an integral professional and psychological quality of a police officer. *Legal Psychology*, 26(1), 55-61. doi: 10.33270/03202601.55.
- [26] Turbal, A.Ye., & Shpytalenko, H.A. (2022). Peculiarities of the work of the National Police of Ukraine under martial law. In *The European choice of Ukraine, the country's development and national security in the realities of large-scale military aggression and global challenges of the 21st century: materials of the International science and practice conference* (pp. 211-213, vol. 2). S.V. Kivalov (Eds.). Odessa: Helvetyka. Retrieved from <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/19657>.
- [27] Volnova, L.M. (2017). Prevention of psychological maladaptation of the wounded in the system of social and psychological rehabilitation of servicemen. *Actual problems of psychology*, XI(15), 76-84. Retrieved from <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19065/volnova.dezadapt.ATO.PDF?sequence=1&isAllowed=y>.
- [28] Yevtushenko, V.I. (2019). The character in the structure is a determinant of the individual style of the policeman's activity. *Legal psychology*, 2(25), 100-108. doi: 10.33270/03192502.100.
- [29] Zhdanova, I.V. (2015). Professional health of law enforcement officers as a subject of psychological research. *Law and security*, 4(59), 150-155. Retrieved from <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/3896>.

Список використаних джерел

- [1] Афанасьєва Н. Є. Психологія консультування фахівців екстремального профілю діяльності : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.01. Київ, 2018. 380 с.
- [2] Александров Д. О. Загальна психологічна характеристика професійної діяльності працівника національної поліції. *Юридична психологія*. 2016. № 1 (18). С. 129–139. URL: <https://psychped.naiu.kiev.ua/index.php/psychped/article/view/456>.
- [3] Андросюк В. Г. Методологічне підґрунтя професіографії в Національній поліції України в сучасних умовах. *Юридична психологія*. 2019. № 2 (25). С. 16–22. doi: 10.33270/03192502.16.
- [4] Бондаренко О. В. Сутність, зміст, структура професійної готовності майбутніх офіцерів Збройних Сил України для забезпечення освітнього процесу військових ліцеїв як педагогічна проблема. *Теорія і методика професійної освіти*. 2020. Вип. 23. Т. 1. С. 77–81. doi: 10.32843/2663-6085/2020/23-1.17.
- [5] Bryant R., Cockcroft T., Tong S., Wood D. Police training and education; past, present and future. *Brown J. The Future of Policing*. Abingdon, UK : Routledge, 2014. P. 383–397. doi: 10.4324/9780203435946.
- [6] Буданова М. Воєнний стан і можливі трансформації особистості поліцейського. *Юридична психологія*. 2023. № 1 (32). С. 79–85. doi: 10.33270/03233201.79.
- [7] Дзюба Т. М. Психотравмуюча ситуація в життєдіяльності людини: зміст, особливості, наслідки. *Актуальні проблеми психології*. Т. XII. Вип. 15. Ч. II. С. 113–120. URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v12/i15/ii/17.pdf>.
- [8] Foster J., Bailey S. Joining forces: maximizing ways of making a difference in policing. *Policing: A Journal of Policy and Practice*. 2010. No. 4 (2). P. 95–103. doi: 10.1093/polic/paq007.
- [9] Green T., Gates A. Understanding the process of professionalisation in the police organisation. *The Police Journal*. 2014. No. 87 (2). P. 75–91. doi: 10.1350/pojo.2014.87.2.662.
- [10] Greene J. New directions in policing: balancing prediction and meaning in police research. *Justice Quarterly*. 2014. No. 31 (2). P. 193–228. doi: 10.1080/07418825.2013.840389.
- [11] Галич М. Особливості впливу умов професійної діяльності поліцейських на емоційну сферу особистості. *Юридична психологія*. 2021. № 2 (29). С. 44–52. doi: 10.33270/03212902.44.
- [12] Каліщук С. Базиси реалістичного співвіднесення психолога-консультанта із світом в умовах війни. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2022. Т. 33 (72). № 2. С. 79–86. (Серія «Психологія»). doi: 10.32838/2709-3093/2022.2/13.
- [13] Когут О. О. Структурний аналіз психологічних складових стресостійкості патрульних поліцейських. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 2. С. 158–164. doi: 10.32366/2523-4269-2019-67-2-158-164.
- [14] Ковалів М. В. Іваха В. О. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. № 813. С. 245–250. (Серія «Юридичні науки»). URL: <http://science2016.lp.edu.ua/uk/visn-nac-univ-lviv-politeh-ser-urid-nauki-2016/diyalnist-organiv-vnutrishnih-sprav-v-umovah>.
- [15] Кучманіч І. М., Мороз Р. А. Психологічний механізм виникнення та функціонування психологічної травми особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2017. Вип. 36. С. 146–159. doi: 10.32626/2227-6246.2017-36.%25p.
- [16] Лазоренко О. В. Психологічний аналіз екстремальних умов несення прикордонної служби. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 21. С. 305–315. doi: 10.32626/2227-6246.2013-21.%25p.
- [17] Лефтеров В. О., Тімченко О. В. Психологічні детермінанти загибелі та поранень працівників органів внутрішніх справ : монографія. Донецьк : ДІВС МВС України, 2002. 324 с.
- [18] Максим О. В., Рябовол Т. А. Primary psychological assistance to victims of war as prevention of further mental disorders. *Modern directions of scientific research development : materials of the 12th International scientific and practical conference (May 18–20, 2022)*. P. 540–545. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733334/1/Максим.pdf>.
- [19] Медвідь Ю. І. Визначення сутності і структури готовності майбутніх офіцерів запасу до службово-бойової діяльності. *Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2018. Вип. 43. С. 218–235.
- [20] Murthy R. S., Lakshminarayana R. Mental health consequences of war: a brief review of research findings. *World psychiatry: official journal of the World Psychiatric Association (WPA)*. 2006. Vol. 5 (1). P. 25–30. URL: https://www.researchgate.net/publication/7025086_Mental_health_consequences_of_war_A_brief_review_of_research_findings.
- [21] Pagon M., Virjent-Novak B., Djuric M., Lobnikar B. Policing in Central and Eastern Europe: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West. Slovenia : College of Police and Security Studies, 1996. 365 p. URL: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/policing-central-and-eastern-europe-comparing-firsthand-knowledge>.
- [22] Пенькова Н. Є. Психологічна готовність військовослужбовців національної гвардії України до службово-бойової діяльності у процесі проведення антитерористичної операції : дис. ... канд. псих. наук : 19.00.09. Харків, 2015. 197 с.
- [23] Ryan P. J. The Future of Police Training. Bramshill. National Police Training, 1994. 223 p.

- [24] Shafer K. H. High-Performance Policing for the 21st Century. *The Police Chief*. 1997. No. 2. P. 19. URL: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/high-performance-policing-21st-century>.
- [25] Цільмак О., Лефтеров В. Дисциплінованість як інтегральна професійно-психологічна якість поліцейського. *Юридична психологія*. 2020. Т. 26. № 1. С. 55–61. doi: 10.33270/03202601.55.
- [26] Турбал А. Є., Шпиталенко Г. А. Особливості роботи Національної поліції України в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток країни та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права)*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 17 черв. 2022 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Гельветика, 2022. Т. 2. С. 211–213. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/19657>.
- [27] Вольнова Л. М. Попередження психологічної дезадаптації поранених у системі соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців. *Актуальні проблеми психології*. 2017. Т. XI. Вип. 15. С. 76–84. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19065/volnova.dezadapt.ATO.PDF?sequence=1&isAllowed=y>.
- [28] Євтушенко В. І. Характер у структурі детермінант індивідуального стилю діяльності поліцейського. *Юридична психологія*. 2019. № 2 (25). С. 100–108. doi: 10.33270/03192502.100.
- [29] Жданова І. В. Професійне здоров'я правоохоронців як предмет психологічного дослідження. *Право і безпека*. 2015. № 4 (59). С. 150–155. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/3896>.
-

Psychological Features of Law Enforcement during the Russian Military Intervention

BOHUSLAVSKA Viktoriia

Postgraduate Student of the Department of Legal Psychology of the National

Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7142-0690>

Abstract. The aim of the article is to analyze the psychological characteristics of the professional activities of police officers in conditions of a state of war. The main focus is on highlighting possible psychological consequences of performing official duties during the Russian military intervention, which can be equated to professional activities during wartime. The relevance of the studied issue is due to the current complex military-political situation in our country, combined with the need to ensure high productivity and quality of the law enforcement system's activities. Research methods such as analysis, synthesis, comparison, systematization, and generalization of information from scientific sources were applied. The main results of the theoretical study are as follows: 1) the author's definition of professional activity has been formulated; 2) a set of characteristics of law enforcement activities in peacetime and wartime has been determined; 3) psychological consequences of law enforcement activities in the tense conditions of enemy military intervention have been identified. Any professional activity is defined as a type of qualified and socially demanded activity that requires appropriate training and is accompanied by intense physical and mental exertion in the process of execution. It allows the realization of the employee's knowledge, skills, abilities, and serves as a source of their moral and material well-being. It is established that the professional activity of a law enforcement officer is characterized by a high degree of social responsibility, conservatism of value orientations, strict regulation of the conditions of its implementation, the employee's integration into an already formed organizational structure, within which they must adhere to formalized norms and rules of activity, and comply with legal requirements. It is determined that law enforcement activity itself, both in peacetime and in wartime, is always associated with the risk to life and health. However, during wartime, it is characterized by a higher level of stress, a significant potential for psychological trauma, which negatively affects the course of cognitive mental processes and the overall psycho-emotional state of the employee. As a result, prolonged work in such conditions can lead to the transformation of the personality of a law enforcement officer. The practical value of the conducted research lies in the possibility of developing effective measures of psychological support for police officers, as well as determining the individual psychological traits that should be formed in police officers for the effective performance of official duties in conditions of a state of war.

Keywords: law enforcement activity; personal resource; stress resistance; psychological readiness; extreme conditions; state of war.